

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Ministerstwo Sprawiedliwości, www.gov.pl/web/sprawiedliwosc [Translation already published on the official website of the Polish Ministry of Justice] Permission to re-publish this translation has been granted by the Polish Ministry of Justice for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC

© Ministerstwo Sprawiedliwości, www.gov.pl/web/sprawiedliwosc [Tłumaczenie zostało już opublikowane na oficjalnej stronie Ministerstwa Sprawiedliwości] Zezwolenie na publikację tego tłumaczenia zostało udzielone przez Ministerstwo Sprawiedliwości wyłącznie w celu zamieszczenia w bazie Trybunału HUDOC

SEKCJA PIERWSZA

SPRAWA KACZMAREK PRZECIWKO POLSCE

(Skarga nr 16974/14)

WYROK

Art. 8 • Życie prywatne • Korespondencja • Ujawnienie nagrania rozmowy telefonicznej skarżącej podczas konferencji prasowej oraz zatrzymanie i przechowywanie danych uzyskanych podczas tajnej operacji podsłuchu, której nie była ona obiektem • Ingerencje, które nie były „przewidziane przez ustawę”

Przygotowała Kancelaria. Nie wiąże Trybunału.

STRASBURG

22 lutego 2024 r.

OSTATECZNY

22/05/2024

Wyrok ten stał się ostateczny na zasadach określonych w art. 44 ust. 2 Konwencji. Może podlegać korekcie wydawniczej.

W sprawie Kaczmarek przeciwko Polsce

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Seksja Pierwsza), zasiadając jako Izba w składzie:

Marko Bošnjak, *Przewodniczący*,
Alena Poláčková,
Krzysztof Wojtyczek,
Lətif Hüseynov,
Péter Paczolay,
Ivana Jelić,
Gilberto Felici, *sędziowie*,

oraz Ilse Freiworth, *Kancelarz Sekcji*,

mając na uwadze:

skargę (nr 16974/14) przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej wniesioną do Trybunału w dniu 19 lutego 2014 r. na podstawie art. 34 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności („Konwencja”) przez obywatelkę polską Honoratę Kaczmarek („skarżąca”);

decyzję o zakomunikowaniu Rządowi Polskiemu („Rząd”) zarzutów z art. 8 i 13 oraz o uznaniu za niedopuszczalną pozostałej części skargi;

uwagi stron;

obradując na posiedzeniu niejawnym w dniach 28 marca 2023 r. i 6 lutego 2024 r.,

wyduje następujący wyrok, który został przyjęty w ostatniej z wyżej wskazanych dat:

WPROWADZENIE

1. Sprawa dotyczy zarzutów skarżącej na podstawie art. 8 Konwencji dotyczących ujawnienia nagrania jej rozmowy telefonicznej podczas konferencji prasowej. Dotyczy również zatrzymania i przechowywania materiałów zabezpieczonych podczas niejawnej kontroli operacyjnej.

FAKTY

2. Skarżąca urodziła się w 1960 r. i mieszka w Gdyni. Skarżącą reprezentował A. Pietryka, prawnik prowadzący praktykę w Warszawie.

3. Rząd był reprezentowany przez swojego pełnomocnika J. Sobczaka, a następnie przez A. Kozińską - Makowską z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

I. KONTEKST SPRAWY

4. Skarżąca jest żoną polskiego polityka, J. K., który w czasie przedmiotowych wydarzeń pełnił funkcję Ministra Spraw Wewnętrznych.

5. W 2007 r. Centralne Biuro Antykorupcyjne („CBA”) i Prokuratura Okręgowa w Warszawie prowadziły śledztwo w sprawie płatnej protekcji. W trakcie tego postępowania na 6 lipca 2007 r. zaplanowano prowokację z wykorzystaniem agenta - prowokatora w Ministerstwie Rolnictwa. Jednak informacja o planowanej operacji wyciekła, operacja się nie powiodła i wybuchła tak zwana „afery gruntowa”. W sprawę zaangażowanych było kilku wysokich rangą polityków, w tym Minister Rolnictwa i Minister Spraw Wewnętrznych. Mąż skarżącej miał być rzekomo odpowiedzialny za ostrzeżenie Ministra Rolnictwa o planowanej operacji. W konsekwencji 8 sierpnia 2007 r. został on usunięty ze stanowiska.

II. POSTĘPOWANIE DOTYCZĄCE UTRUDNIANIA PROWOKACJI

6. W dniu 11 lipca 2007 r. Prokurator Okręgowy w Warszawie wraz z Agencją Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ABW) wszczął postępowanie przygotowawcze w sprawie domniemanego utrudniania prowokacji. Mąż skarżącej był świadkiem w tym postępowaniu (V Ds. 324/07). W dniu 29 sierpnia 2007 r. materiały dotyczące zarzucanego przestępstwa składania fałszywych zeznań przez męża skarżącej zostały wyłączone do nowej sprawy (V Ds. 400/07). W tym postępowaniu był on podejrzanym.

7. W trakcie postępowania ABW prowadziła niejawną kontrolę operacyjną wobec męża skarżącej (operacja GAMMA). Połączenia telefoniczne skarżącej były monitorowane przez CBA. Ponadto Prokurator Okręgowy w Warszawie, w kontekście operacji GWIAZDA 4, uzyskał nagrania i stenogramy rozmów telefonicznych skarżącej.

8. W dniu 28 października 2009 r. Prokurator Okręgowy w Warszawie umorzył postępowanie przygotowawcze (V Ds. 324/07) na tej podstawie, że nie stwierdzono popełnienia przestępstwa. Postępowanie przeciwko mężowi skarżącej, dotyczące fałszywych zeznań, zostało umorzone 30 listopada 2009 r. (V Ds. 400/07).

III. KONFERENCJA PRASOWA DOTYCZĄCA SKARŻĄCEJ

9. W międzyczasie D. B. i J. E., Zastępcy Prokuratora Generalnego, wraz z prokuratorami z Prokuratury Okręgowej w Warszawie oraz przedstawicielami ABW i CBA, zwołali konferencję prasową. Konferencja prasowa miała miejsce 31 sierpnia 2007 r. i była transmitowana na żywo przez telewizję publiczną. Została ona zorganizowana w celu poinformowania opinii publicznej o „afery gruntowej” (zob. pkt 5 powyżej).

10. Podczas konferencji upubliczniono informacje uzyskane przy użyciu tajnych metod śledczych. W szczególności J. E. odtworzył następujące nagranie rozmowy między skarżącą a K.K., który w tym czasie pełnił funkcję Komendanta Głównego Policji.

„Skarżąca: Tak?

WYROK W SPRAWIE KACZMAREK PRZECIWKO POLSCE

KK: Cześć, [K].

Skarżąca: No cześć.

K.K.: Jaki Ty masz numer domu, Honorata?

Skarżąca: Dwadzieścia.

K.K.: Dobra, za sekundkę jestem, dobra?

Skarżąca: Dobra.

K.K.: Dzięki.”

11. Zgodnie ze stenografem z konferencji prasowej J. E. następnie stwierdził:

„Myślę, że ta rozmowa, proszę państwa, nie wymaga żadnego komentarza. [Skarżąca] jest żoną J. K. [imię i nazwisko męża skarżącej]”.

IV. UJAWNIENIE PRASIE MATERIAŁÓW Z POSTĘPOWANIA PRZYGOTOWAWCZEGO

12. W dniu 14 grudnia 2008 r. tygodnik „Newsweek Polska” opublikował artykuł zawierający informacje na temat postępowania przygotowawczego dotyczącego utrudniania prowokacji (zob. pkt 6–8 powyżej). Postępowanie przygotowawcze dotyczące przestępstwa publicznego rozpowszechniania materiałów ze śledztwa zostało umorzone 21 czerwca 2010 r.

13. Następnie, wiosną 2009 r., na stronie internetowej „Dziennika” (wówczas „Dziennik Polska-Europa-Świat”) opublikowano kilka artykułów wskazujących, że gazeta miała dostęp do stenogramów nagrań rozmów telefonicznych skarżącej uzyskanych podczas niejawniej kontroli operacyjnej.

14. W dniu 15 maja 2009 r. Prokurator Okręgowy dla Warszawy-Pragi wszczął postępowanie przygotowawcze w związku z ujawnieniem dziennikarzom pracującym dla „Dziennika” poufnych materiałów ze śledztwa. Postępowanie zostało umorzone 12 lutego 2010 r. z powodu braku możliwości ustalenia tożsamości sprawcy.

V. POSTĘPOWANIE CYWILNE O ODSZKODOWANIE PRZECIWKO J. E.

15. W dniu 21 maja 2008 r. skarżąca wszczęła postępowanie przed Sądem Okręgowym w Warszawie przeciwko J. E., Zastępcy Prokuratora Generalnego w czasie przedmiotowych wydarzeń. Wnosiła o zasądzenie na jej rzecz zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych oraz o zobowiązanie J. E. do opublikowania przeprosin.

16. W dniu 3 października 2012 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił jej roszczenie. W toku postępowania sąd ustalił, że w przedmiotowym okresie skarżąca pracowała jako specjalistka ds. marketingu. Przed wspomnianą konferencją prasową nigdy nie wypowiadała się publicznie i wielokrotnie

odmawiała udziału w wywiadach i programach telewizyjnych. Fakt, że była żoną J. K. został ujawniony przez samego J. K. w oświadczeniu dotyczącym jego sytuacji majątkowej opublikowanym na stronie internetowej Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. Zgoda na ujawnienie nagrania (art. 156 § 5 Kodeksu postępowania karnego – zob. pkt 37 poniżej) została udzielona ustnie przez E. J., szefową Prokuratury Okręgowej w Warszawie przed konferencją, co następnie potwierdziła ona na piśmie.

17. W ocenie sądu nie doszło do naruszenia dóbr osobistych skarżące. Jej dane osobowe były już powszechnie znane ze względu na publiczne oświadczenia złożone przez jej męża. Ponadto informacja o numerze domu skarżące nie była wystarczająca do ustalenia jej dokładnego adresu. Co więcej, skarżąca nie została przedstawiona w sposób negatywny przez J. E. Nie sugerowano, że była zaangażowana w jakąkolwiek nielegalną działalność. Celem ujawnienia szczegółów rozmowy było poinformowanie opinii publicznej, że K. K. chciał poinformować skarżącą i jej męża o prawdopodobnym przeszukaniu ich domu. Ponadto pozwany nie działał bezprawnie, ponieważ konferencja prasowa została zorganizowana z powodu presji opinii publicznej. Ze wszystkich powyższych względów sąd uznał, że nie doszło do naruszenia dóbr osobistych skarżące.

18. W dniu 6 grudnia 2013 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie utrzymał ten wyrok w mocy. Sąd podzielił ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy. Zauważył, że zgoda na ujawnienie nagrań rozmowy skarżące z K. K. została udzielona ustnie przez E. J., szefową Prokuratury Okręgowej w Warszawie, przed konferencją prasową (na podstawie art. 156 § 5 Kodeksu postępowania karnego), co następnie potwierdziła ona na piśmie. Sąd stwierdził ponadto, że podczas konferencji prasowej pozwany działał nie jako osoba prywatna, lecz jako przedstawiciel prokuratury; w związku z tym nie posiadał *locus standi* w sprawie. Podsumowując, sąd stwierdził, że decyzja o zorganizowaniu konferencji prasowej została podjęta przez zespół prokuratorów. Pozwany uczestniczył w konferencji jako Zastępca Prokuratora Generalnego. W związku z tym jego udział w konferencji miał charakter zawodowy, jako funkcjonariusza publicznego, a nie osoby prywatnej. W związku z tym nie mógł on ponosić odpowiedzialności wobec skarżące, nawet gdyby doszło do jakiegokolwiek naruszenia jej dóbr osobistych.

19. Wreszcie sąd powołał się na art. 61 ust. 1 Konstytucji RP, który dotyczył prawa do uzyskania informacji publicznej. Z uwagi na zainteresowanie opinii publicznej i mediów „aferą gruntową”, w którą zamieszani byli wysoko postawieni funkcjonariusze publiczni, zorganizowanie przedmiotowej konferencji prasowej było w pełni uzasadnione.

20. W dniu 20 maja 2015 r. Sąd Najwyższy uchylił ten wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania przez Sąd Apelacyjny. Sąd stwierdził, że funkcjonariusz publiczny mógł być pociągnięty do odpowiedzialności za

naruszenie dóbr osobistych, nawet jeśli działał jako przedstawiciel państwa. Ponadto polecił Sądowi Apelacyjnemu zbadanie, czy w niniejszej sprawie doszło do naruszenia dóbr osobistych skarżącej.

21. Dnia 10 listopada 2016 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie wydał wyrok i oddalił apelację skarżącej. Sąd stwierdził, że decyzje dotyczące organizacji konferencji prasowej zostały podjęte wspólnie przez grupę prokuratorów, w tym J. E. Z tego powodu J. E. nie mógł być pociągnięty do odpowiedzialności za decyzje wydane przez prokuraturę, a jedynie za własne działania i indywidualne decyzje.

22. Sąd nie podzielił również stanowiska Sądu Okręgowego, zgodnie z którym fakt upublicznienia danych osobowych skarżącej podczas konferencji prasowej nie stanowił naruszenia jej dóbr osobistych. Stwierdził, że ujawnienie danych osobowych skarżącej i jej rozmowy telefonicznej oraz emisja jej głosu naruszyły jej osobiste prawo do szeroko rozumianej prywatności w zakresie, w jakim dotyczyły „autonomii informacyjnej jednostki”. Jednocześnie zgodził się z Sądem Okręgowym, że wskazanie numeru domu skarżącej bez wskazania nazwy ulicy nie było równoznaczne z ujawnieniem jej adresu. Zgodził się również, że nie doszło do naruszenia reputacji i dobrego imienia skarżącej. Kontekst, w jakim skarżąca została wspomniana podczas konferencji prasowej, nie sugerował żadnych niewłaściwych działań z jej strony. Została przedstawiona jako żona J. K., a jej rola została sprowadzona do roli domownika, który przypadkowo, w wyniku telefonu od Komendanta Głównego Policji, stał się jedną z osób występujących w sprawie. W związku z tym nie można stwierdzić, że ujawnienie rozmowy telefonicznej skarżącej miało negatywny wpływ na jej reputację w oczach opinii publicznej.

23. Sąd zbadał również dokumenty związane z niejawną kontrolą operacyjną dotyczącą skarżącej i potwierdził, że operacje te były zgodne z prawem i obowiązującymi procedurami. Działania podjęte przez CBA i ABW były przedmiotem kontroli sądowej. Nagranie rozmowy skarżącej z K. K. zostało uzyskane za zgodą właściwego sądu. Sąd uznał, że naruszenie praw skarżącej nie było bezprawne i z tego powodu oddalił powództwo.

24. W dniu 23 listopada 2017 r. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia do rozpoznania kolejnej skargi kasacyjnej skarżącej.

VI. NISZCZENIE MATERIAŁÓW Z INWIGILACJI

25. Podczas tajnych operacji GAMMA i GWIAZDA 4 (zob. pkt 7 powyżej), które zostały przeprowadzone przez wyspecjalizowane agencje, mianowicie ABW i CBA, organy zebrały materiały, w tym stenogramy rozmów telefonicznych pomiędzy skarżącą i jej mężem oraz pomiędzy skarżącą i jej synem. Skarżąca stwierdziła, że rozmowy te miały charakter osobisty i intymny.

26. W dniu 1 czerwca 2010 r. skarżąca zwróciła się do Prokuratora Generalnego o zniszczenie materiałów zgromadzonych podczas niejawnej kontroli operacyjnej. W odpowiedzi, w dniu 14 lipca 2010 r., Prokurator Okręgowy w Warszawie poinformował ją, że ponieważ stenogramy zostały włączone do materiału procesowego, to nie mogły zostać zniszczone na podstawie art. 27 ust. 1 ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu. Ponadto nie mogły one zostać zniszczone na podstawie odpowiednich przepisów Kodeksu postępowania karnego, ponieważ kontrola operacyjna nie była przeprowadzana w ramach postępowania karnego. Jednocześnie prokurator zapewnił skarżącą, że stenogramy, które dotyczyły jej życia prywatnego, nie stanowiły informacji publicznej, a zatem nie mogły zostać udostępnione publicznie.

27. Pismem z 27 lipca 2010 r. Ministerstwo Sprawiedliwości poinformowało skarżącą, że przepisy dotyczące niszczenia stenogramów materiałów z kontroli operacyjnej są w trakcie zmiany.

28. W dniu 11 czerwca 2010 r. weszły w życie zmiany Kodeksu postępowania karnego (zob. pkt 36 poniżej). Na mocy zmienionego art. 238 możliwe stało się zniszczenie materiałów z kontroli operacyjnej w całości lub w części na wniosek prokuratora prowadzącego postępowanie przygotowawcze lub dowolnej zainteresowanej strony.

29. Następnie w kilku pismach pochodzących od prokuratury (które zostały wystosowane w okresie między 16 marca 2012 r. a 13 września 2012 r.) skarżąca otrzymała różne, sprzeczne informacje dotyczące możliwości zniszczenia materiału.

30. W dniu 4 grudnia 2012 r. Prokurator Apelacyjny w Warszawie poinformował skarżącą, że istnieją rozbieżności w interpretacji odpowiednich przepisów, ponieważ nie było jasne, czy nowe przepisy mają zastosowanie do postępowań zakończonych przed 11 czerwca 2011 r. Opierając się na orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, prokurator był zdania, że skoro śledztwo w sprawie skarżącej zostało umorzone przed dniem 11 czerwca 2011 r., prokurator prowadzący nie mógł zwrócić się do sądu o nakazanie zniszczenia materiałów z niejawnej kontroli operacyjnej. Jednocześnie skarżąca została poinformowana, że zgodnie z art. 238 § 5 Kodeksu postępowania karnego może sama wystąpić z wnioskiem do sądu.

31. W dniach 10 kwietnia 2013 r. i 17 lutego 2014 r. skarżąca wystąpiła do Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie z wnioskiem o zniszczenie materiałów dotyczących jej osoby, które zostały uzyskane w trakcie niejawnej kontroli operacyjnej.

32. Na posiedzeniu w dniu 22 maja 2014 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie oddalił jej wniosek. Sąd stwierdził, że nie jest możliwe zastosowanie art. 238 §§ 4 i 5 Kodeksu postępowania karnego (który dotyczył zniszczenia materiałów uzyskanych w trakcie niejawnej kontroli operacyjnej). Pozostała część orzeczenia sądu została utajniona. Od tego orzeczenia nie przysługiwał środek odwoławczy.

33. Rząd stwierdził, że akta postępowania karnego (V Ds. 324/07 i V Ds. 400/07) oraz materiały uzyskane w trakcie kontroli operacyjnej zostały zabezpieczone w Prokuraturze Okręgowej w Warszawie. Uznaje się je za materiały niearchiwalne kategorii B (zob. pkt 39 i 87 poniżej) podlegające minimalnemu okresowi przechowywania wynoszącemu pięć lat od zakończenia postępowania.

WŁAŚCIWE RAMY PRAWNE I PRAKTYKA

I. KONSTYTUCJA

34. Artykuł 61 ust. 1 Konstytucji RP, w istotnym dla sprawy zakresie, stanowi:

„1. Obywatel ma prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne [...]”.

II. PRZECHOWYWANIE I NISZCZENIE INFORMACJI UZYSKANYCH W TRAKCIE NIEJAWNEJ KONTROLI OPERACYJNEJ

A. Kodeks postępowania karnego

35. Przepisy dotyczące przechowywania i niszczenia danych uzyskanych w trakcie niejawnej kontroli operacyjnej znajdują się w Kodeksie postępowania karnego („Kodeks”). Do dnia 11 czerwca 2010 r. art. 238 § 3 Kodeksu stanowił:

„Po zakończeniu kontroli sąd zarządza zniszczenie utrwalonych zapisów, jeżeli nie mają znaczenia dla postępowania karnego”.

36. W dniu 11 czerwca 2010 r. do art. 238 Kodeksu dodano paragrafy 4 i 5 w następującym brzmieniu:

„§ 4. Po zakończeniu postępowania przygotowawczego prokurator wnosi [do sądu] o zarządzenie zniszczenia utrwalonych zapisów w części, w jakiej nie mają znaczenia dla postępowania karnego, w którym zarządzono kontrolę i utrwalanie rozmów telefonicznych, oraz nie stanowią dowodu, o którym mowa w art. 237a [Kodeksu postępowania karnego]. Sąd orzeka w przedmiocie wniosku na posiedzeniu, w którym mogą wziąć udział strony”.

§ 5. Z wnioskiem o zarządzenie zniszczenia utrwalonych zapisów, nie wcześniej niż po zakończeniu postępowania przygotowawczego, może wystąpić także osoba wymieniona w art. 237a [237 § 4 – *przyp. thum.*] [osoba bezpośrednio objęta kontrolą]. Sąd orzeka w przedmiocie wniosku na posiedzeniu, w którym mogą wziąć udział strony”.

37. Artykuł 156 § 5 Kodeksu, który dotyczy dostępu do akt sprawy w toku postępowania przygotowawczego, w brzmieniu obowiązującym w czasie istotnym dla sprawy, brzmiał następująco:

WYROK W SPRAWIE KACZMAREK PRZECIWKO POLSCE

„Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, w toku postępowania przygotowawczego stronom, obrońcom i pełnomocnikom udostępnia się akta [i umożliwia] sporządzanie odpisów i kserokopii oraz wydaje odpłatnie uwierzytelnione odpisy wyłącznie za zgodą prowadzącego postępowanie przygotowawcze.

Za zgodą prokuratora akta w toku postępowania przygotowawczego mogą być w wyjątkowych wypadkach udostępnione innym osobom”.

B. Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego

38. Ustawa z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu („Ustawa z 2002 r.”) w odpowiedniej części, obowiązującej w okresie od dnia 11 czerwca 2011 r. do dnia 15 kwietnia 2016 r., stanowiła, co następuje:

„§ 27 ust. 15b. Prokurator Generalny podejmuje decyzję o zakresie i sposobie wykorzystania przekazanych materiałów [zgromadzonych w toku kontroli operacyjnej]. Art. 238 § 3–5 i art. 239 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

[...]

§ 27 ust. 16 Zgromadzone podczas stosowania kontroli operacyjnej materiały, które nie są istotne dla bezpieczeństwa państwa lub nie stanowią informacji potwierdzających zaistnienie przestępstwa, podlegają niezwłocznemu, protokolarnemu, komisijnemu zniszczeniu. Zniszczenie materiałów zarządza Szef ABW”.

C. Zasady funkcjonowania prokuratury

39. W tym czasie funkcjonowanie sekretariatów prokuratur regulowało Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 marca 2009 r. w sprawie zakresu działania sekretariatów i innych działów administracji w powszechnych jednostkach organizacyjnych prokuratury. Odpowiednie przepisy mają następujące brzmienie:

„§ 165. (1) Akta spraw i urzędzenia ewidencyjne dzieli się na materiały archiwalne zaliczane do kategorii »A« i dokumentację niearchiwalną zaliczaną do kategorii »B« oraz ustala okres ich przechowywania, z uwzględnieniem wymogów procesowych i wynikających z zasad organizacyjnych prokuratury.

(2) Po upływie okresów przechowywania w prokuraturze akta kategorii »A« przekazuje się do archiwum państwowego, a akta kategorii »B« – do zniszczenia”.

III. OCHRONA DÓBR OSOBISTYCH

40. Artykuł 23 Kodeksu cywilnego zawiera otwarty katalog praw, tzw. dóbr osobistych. Przepis ten stanowi:

„Dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach”.

41. Artykuł 24 Kodeksu cywilnego przewiduje sposoby naprawienia naruszenia dóbr osobistych. Zgodnie z tym przepisem osoba narażona na naruszenie dobra osobistego przez osobę trzecią, może żądać sądowego nakazania zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie naruszenia prawa osoba ta może m.in. żądać od osoby, która dopuściła się naruszenia, podjęcia niezbędnych kroków w celu wyeliminowania jego skutków, np. poprzez złożenie oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie, lub zwrócić się do sądu o zasądzenie zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Jeżeli skutek naruszenia dobra osobistego została wyrządzona szkoda majątkowa, poszkodowany może żądać jej naprawienia.

PRAWO

I. ZAKRES SPRAWY I CHARAKTERYSTYKA ZARZUTÓW

42. Uwzględniając stanowiska stron, Trybunał uznaje za konieczne wyjaśnienie zakresu niniejszej sprawy.

43. W swojej skardze, powołując się na art. 8 Konwencji, skarżąca podniosła zarzut ujawnienia jej rozmowy telefonicznej podczas konferencji prasowej oraz braku zniszczenia materiałów uzyskanych z kontroli operacyjnej. Zarzuciła również na podstawie art. 13 Konwencji, że środki odwoławcze dotyczące zniszczenia tych materiałów nie miały zastosowania w jej sprawie. Ponadto podniosła szereg innych zarzutów, które zostały uznane za niedopuszczalne przez Trybunał w czasie, gdy zakomunikowano skargę Rządowi.

44. W związku z tym Trybunał zauważa, że niniejsza sprawa dotyczy wyłącznie dwóch powiązanych ze sobą kwestii: ujawnienia rozmowy skarżącej z K. K. podczas konferencji prasowej w dniu 31 sierpnia 2007 r. dotyczącej „afery gruntowej” oraz późniejszego przechowywania i zatrzymania danych uzyskanych podczas niejawnego kontroli operacyjnej. Podczas gdy legalność kontroli operacyjnej, którą objęta została skarżąca, jest kwestią podstawową, ta część skargi została już uznana za niedopuszczalną.

II. ZARZUCANE NARUSZENIE ART. 8 KONWENCJI

45. Skarżąca zarzuciła, że jej dane osobowe i materiały pozyskane w toku niejawnego kontroli operacyjnej zostały upublicznione podczas konferencji prasowej, a reakcja władz nie była odpowiednia. Zarzuciła również, że materiały uzyskane w toku niejawnego kontroli operacyjnej nie zostały zniszczone. Skarżąca powołała się na art. 8 Konwencji, który stanowi:

„1. Każdy ma prawo do poszanowania swojego życia prywatnego i rodzinnego, swojego mieszkania i swojej korespondencji.

2. Niedopuszczalna jest ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez ustawę i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, bezpieczeństwo publiczne lub dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności osób”.

A. Dopuszczalność

1. Niewyczerpanie

(a) Rząd

46. Rząd podniósł zarzut wstępny, twierdząc, że skarga jest niedopuszczalna ze względu na niewyczerpanie krajowych środków odwoławczych.

47. Po pierwsze, jego zdaniem, po oddaleniu jej powództwa o zadośćuczynienie przeciwko J. E. powinna była ona wytoczyć nowe postępowanie cywilne o odszkodowanie przeciwko Skarbowi Państwa (grupie prokuratorów). W takim postępowaniu sądy krajowe mogłyby przeanalizować sprawę pod szerszym kątem, koncentrując się na działaniach prokuratury, a nie na działaniach jednej osoby.

48. Po drugie, skarżąca nie wniosła zażalenia na postanowienie z 12 lutego 2010 r. o umorzeniu postępowania przygotowawczego w związku z ujawnieniem materiałów niejawnych (zob. pkt 14 powyżej).

(b) Skarżąca

49. Skarżąca nie zgodziła się ze stanowiskiem Rządu. Podniosła, że złożyła powództwo cywilne o ochronę jej dóbr osobistych przeciwko J. E. i że w tym postępowaniu sądy krajowe stwierdziły, że ujawnienie przez prokuratora nagrania głosu skarżącej nie było niezgodne z prawem. W świetle tego wniosku nowe roszczenie o ochronę dóbr osobistych skarżącej przeciwko grupie prokuratorów nie mogło mieć żadnych szans powodzenia.

50. Skarżąca stwierdziła ponadto, że nie mogła wnieść zażalenia na postanowienie z 12 lutego 2010 r. Śledztwo zostało warunkowo umorzone ze względu na brak możliwości ustalenia tożsamości sprawcy, więc ewentualne zaskarżenie byłoby bezcelowe.

(c) Ocena Trybunału

51. Trybunał przypomina, że obowiązek wyczerpania krajowych środków odwoławczych wymaga od skarżącego normalnego korzystania ze środków odwoławczych, które są dostępne i wystarczające w odniesieniu do jego skarg na podstawie Konwencji (zob. *Vučković i Inni przeciwko Serbii* (zastrzeżenie wstępne) [WI], nr 17153/11 i 29 innych, pkt 71, 25 marca 2014 r.).

52. W niniejszej sprawie Trybunał zauważa, że skarżąca wniosła roszczenie odszkodowawcze w związku z zarzucanym naruszeniem jej dóbr osobistych spowodowanym ujawnieniem jej danych osobowych podczas konferencji prasowej w dniu 31 sierpnia 2007 r. Roszczenie to było rozpatrywane przez sądy trzech instancji i ostatecznie zostało oddalone z uwagi na to, że naruszenie jej dóbr osobistych nie było bezprawne (zob. pkt 23 i 24 powyżej). Trybunał nie jest przekonany, czy wystąpienie z kolejnym roszczeniem o ochronę dóbr osobistych przeciwko grupie prokuratorów, na tej samej podstawie prawnej i faktycznej, jak sugerował Rząd, dawałoby wystarczające szanse powodzenia dla celów art. 35 ust. 1 Konwencji. W każdym razie Trybunał przypomina, że gdy podjęto próbę zastosowania środka zaradczego, zastosowanie innego środka, który ma zasadniczo ten sam cel, nie jest wymagane (zob. między innymi *Moreira Barbosa przeciwko Portugalii* (dec.), nr 65681/01, ETPC 2004-V (fragmenty) i *Syngelidis przeciwko Grecji*, nr 24895/07, pkt 32, 11 lutego 2010 r.). W odniesieniu do drugiego środka sugerowanego przez Rząd Trybunał stwierdza, że i on również nie mógł okazać się skuteczny w odniesieniu do zarzutów skarżącej. Rząd twierdził, ogólnie rzecz biorąc, że wniesione przez skarżącą zażalenie na postanowienie o umorzeniu postępowania przygotowawczego było skutecznym środkiem odwoławczym, który mógł naprawić zarzucane naruszenie. Nie wyjaśnił jednak, w jaki sposób mogło ono konkretnie naprawić wskazane przez skarżącą naruszenie art. 8 Konwencji w sensie bezpośredniego naprawienia kwestionowanego stanu rzeczy i zapewnienia jej odpowiedniego zadośćuczynienia dla celów art. 35 ust. 1 Konwencji (zob. *Vučković i Inni*, cytowany powyżej, pkt 77 i *Juszczyszyn przeciwko Polsce*, nr 35599/20, pkt 241, 6 października 2022 r.).

53. Z powyższego wynika, że zarzut Rządu dotyczący niewyczerpania środków krajowych powinien zostać oddalony.

2. Brak znaczącego uszczerbku

(a) Rząd

54. Rząd stwierdził, że skarżąca nie doznała znaczącego uszczerbku w rozumieniu art. 35 ust. 3 lit. b Konwencji z powodu ujawnienia jej rozmowy telefonicznej podczas konferencji prasowej i późniejszego braku zniszczenia materiałów z kontroli. Rozmowa telefoniczna była bardzo krótka, a skarżąca wypowiedziała podczas niej zaledwie cztery krótkie słowa. Jak ustaliły sądy krajowe, w związku z tym nie doszło do uszczerbku dóbr osobistych skarżącej ani jej dobrego imienia. Ponadto skarżąca nie wykazała, że brak zniszczenia materiałów z kontroli wywarł na nią negatywny wpływ. Co więcej, jej zarzuty zostały dokładnie zbadane w postępowaniu sądowym na szczeblu krajowym.

(b) Skarżąca

55. Skarżąca nie zgodziła się ze stanowiskiem Rządu. Stwierdziła, że nie była osobą publiczną, ale żoną polityka. Co więcej, nie była podejrzaną w sprawie, a jedynie świadkiem i doznała znaczącej szkody w związku z kontrolą operacyjną w niniejszej sprawie.

(c) Ocena Trybunału

56. Jeśli chodzi o to, czy skarżąca doznała „znaczącego uszczerbku” w odniesieniu do jej praw wynikających z art. 8, Trybunał zauważa, że złożyła skargę dotyczącą skutków ujawnienia jej rozmowy telefonicznej podczas konferencji prasowej i rzekomego braku zniszczenia materiałów powstałych w wyniku kontroli operacyjnej. Ponadto uważa, że kwestie te dotyczyły jej „życia prywatnego” i „korespondencji” i były dla niej kwestią zasadniczą. Trybunał nie podziela więc stanowiska Rządu, zgodnie z którym skarżąca nie doznała znaczącego uszczerbku. Trybunał oddala zatem zastrzeżenie Rządu.

3. Decyzja w sprawie dopuszczalności

57. Trybunał zauważa, że Rząd nie zakwestionował możliwości zastosowania art. 8 do niniejszej sprawy. Mając na uwadze swoje orzecznictwo, Trybunał nie widzi powodu, by dojść do innego wniosku. Przepis ten ma zatem zastosowanie w okolicznościach niniejszej sprawy.

58. Trybunał zauważa także, że niniejsza skarga nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona ani niedopuszczalna z jakichkolwiek innych powodów wymienionych w art. 35 Konwencji. Tym samym należy uznać ją za dopuszczalną.

B. Meritum

1. Ujawnienie rozmowy telefonicznej skarżącej podczas konferencji prasowej

(a) Stanowiska stron

(i) Skarżąca

59. Skarżąca zakwestionowała zgodność z prawem ujawnienia jej rozmowy telefonicznej podczas konferencji prasowej w dniu 31 sierpnia 2007 r. Podkreśliła, że w czasie istotnym dla sprawy, dostęp do akt postępowania przygotowawczego zgodnie z art. 156 § 5 Kodeksu postępowania karnego (zob. pkt 37 powyżej) był ograniczony do wglądu do akt prowadzonego postępowania przygotowawczego oraz sporządzania odpisów i kserokopii. Przepis ten nie zezwalał stronom innym niż podejrzany lub oskarżony na dostęp do informacji z prowadzonego postępowania przygotowawczego. Ponadto dostęp do akt sprawy stanowił wyjątek od

ogólnej zasady poufności postępowania przygotowawczego. W praktyce niejednokrotnie prokuratorzy odmawiali dostępu do akt sprawy, a kwestia ta stała się w Polsce problemem strukturalnym. W tym względzie skarżąca odwołała się do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 3 czerwca 2009 r. (sygn. K 42/07), w którym trybunał ten stwierdził, że arbitralne wyłączenie przez prokuratora jawności materiałów postępowania przygotowawczego, które uzasadniały wniosek prokuratora o zastosowanie tymczasowego aresztowania, było niezgodne z Konstytucją RP. Wreszcie skarżąca wskazała, że przepisy dotyczące funkcjonowania jednostek prokuratury, na których oparł się Rząd (zob. pkt 65 poniżej), weszły w życie 18 września 2007 r., tj. po wydarzeniach, które miały miejsce w niniejszej sprawie.

60. Skarżąca stwierdziła również, że działania prokuratora nie miały uzasadnionego celu. Podkreśliła, że nie wydaje się, aby ingerencja w jej prawa służyła „zapobieganiu zakłóceniom porządku i przestępczości”. Ponadto, jeśli chodzi o „ochronę praw i wolności innych osób”, decyzja o publicznym ujawnieniu jej rozmowy telefonicznej była spontaniczna i bezrefleksyjna.

61. Skarżąca wywodziła, że prawo do uzyskania informacji w sprawach publicznych nie jest prawem bezwzględnym i może być ograniczone w celu ochrony wolności i praw innych osób. Stwierdziła, że ingerencja nie była proporcjonalna, ponieważ jej nazwisko było jedynym nazwiskiem wymienionym podczas konferencji prasowej. Co więcej, zawsze unikała publicznego zainteresowania i udzieliła pierwszego wywiadu prasowego dopiero po tym, jak wobec jej męża zastosowano tymczasowe aresztowanie.

62. Skarżąca stwierdziła, że nie była osobą publiczną, lecz żoną polityka, która wcześniej nie pojawiała się w mediach. Nie była podejrzaną w sprawie, a jedynie świadkiem. Niemniej jej reputacja została nadszarpnięta przez ujawnienie materiałów operacyjnych podczas konferencji prasowej. Została przedstawiona jako część podejrzanego kręgu osób, które współpracowały z podejrzanymi o popełnienie przestępstwa. O ile przed konferencją prasową nie była „osobą publiczną”, o tyle w wyniku tej konferencji stała się „osobą publiczną” związaną z „afetą gruntową”. Po konferencji prasowej dziennikarze zebrali się przed jej domem, naruszając jej prywatność i znacząco wpływając na jej samopoczucie.

63. Wskazała również, że jej mąż nie został oskarżony o żadne poważne przestępstwa, a sprawa nie dotyczyła przestępstw przeciwko „bezpieczeństwu publicznemu” ani „porządkowi publicznemu”. Jej mąż nigdy nie został postawiony w stan oskarżenia, a postępowanie karne przeciwko niemu zostało ostatecznie umorzone.

(ii) Rząd

64. Rząd przyznał, że ujawnienie rozmowy telefonicznej skarżącej podczas przedmiotowej konferencji prasowej można uznać za ingerencję w jej prawo do poszanowania życia prywatnego i korespondencji.

65. Jeśli chodzi o podstawę prawną ingerencji, Rząd zauważył, że opierała się ona na art. 156 § 5 Kodeksu postępowania karnego. Zgodnie z tym przepisem za zgodą prokuratora akta w toku postępowania przygotowawczego mogą być w wyjątkowych wypadkach udostępnione innym osobom (zob. pkt 37 powyżej). W niniejszej sprawie zgoda została wyrażona przed konferencją prasową przez E. J., szefową Prokuratury Okręgowej w Warszawie, która nadzorowała postępowanie w sprawie. Następnie E. J. potwierdziła swoją zgodę w pisemnej adnotacji. Rząd podkreślił, że art. 156 § 5 Kodeksu postępowania karnego nie precyzuje, w jakiej formie musi zostać wyrażona zgoda prokuratora, ani nie wskazuje, który prokurator może jej udzielić. Rząd powołał się na Regulamin urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury z dnia 27 sierpnia 2007 r., który to regulamin przewidywał, że zarządzenia dotyczące toczących się postępowań przygotowawczych, które nie podlegały zaskarżeniu, mogą być wydawane ustnie, a następnie potwierdzane na piśmie. Ponadto, zgodnie z tymi przepisami, zarządzenia dotyczące ujawniania informacji z postępowania przygotowawczego mogły być wydawane nie tylko przez prokuratora prowadzącego śledztwo, lecz także przez jego przełożonego.

66. Rząd stwierdził, że monitorowanie rozmów telefonicznych skarżącej i jej męża oraz późniejsza publikacja nagrania służyły uzasadnionym celom zapobiegania zakłóceniom porządku i przestępczości oraz ochrony praw i wolności innych osób.

67. W odniesieniu do konieczności i proporcjonalności ingerencji Rząd wskazał, że postępowanie karne w sprawie afery gruntowej dotyczyło wysokich rangą polityków i ministrów. Przedstawiciele prokuratury postanowili odpowiedzieć na pytania mediów i poinformować opinię publiczną o postępach w śledztwie podczas konferencji prasowej. Odpowiednie dokumenty ze śledztwa zostały odtajnione, a zgodę na ich ujawnienie wyraziła szefowa Prokuratury Okręgowej w Warszawie. Rozmowa skarżącej z K. K. była ważnym elementem w wykazaniu sekwencji zdarzeń: wizyty Komendanta Głównego Policji w domu skarżącej i jej męża oraz rzekomego udziału Ministra Spraw Wewnętrznych w utrudnianiu prowokacji.

68. Rząd utrzymywał ponadto, że nagranie było bardzo krótką rozmową telefoniczną, podczas której skarżąca wypowiedziała zaledwie kilka słów. Nie wydaje się, aby ujawnienie tak krótkiej rozmowy mogło wpłynąć na jej reputację lub w inny sposób naruszyć jej prawa. Skarżąca nie została przedstawiona w negatywny sposób i nic nie wskazywało na jej udział w aferze gruntowej.

69. Wreszcie Rząd stwierdził, że zarzucana ingerencja w prawo skarżącej do poszanowania jej życia prywatnego została dokładnie zbadana przez sądy krajowe. Ustalono, że nie doszło do naruszenia dóbr osobistych skarżącej wskutek prezentacji nagrania podczas konferencji prasowej. Ponadto

postępowanie karne dotyczące rzekomej bezprawności ujawnienia rozmowy telefonicznej zostało umorzone z powodu braku popełnienia przestępstwa.

(b) Ocena Trybunału

(i) Zasady ogólne

70. Trybunał przypomina swoje utrwalone orzecznictwo, zgodnie z którym rozmowy telefoniczne, chociaż nie są wyraźnie wymienione w ustępie 1 art. 8 Konwencji, są objęte pojęciami „życia prywatnego” i „korespondencji”, o których mowa w tym przepisie (zob. *Klass i Inni przeciwko Niemcom*, 6 września 1978 r., pkt 41, Seria A nr 28 i *Amann przeciwko Szwajcarii* [WI], nr 27798/95, pkt 44, ETPC 2000-II).

71. Prawo do ochrony dobrego imienia jest prawem objętym gwarancjami art. 8 Konwencji jako część prawa do poszanowania życia prywatnego. Dobre imię osoby, nawet jeśli ta osoba jest krytykowana w ramach debaty publicznej, stanowi część osobistej tożsamości i psychologicznej integralności takiej osoby i jako taka wchodzi w zakres jej „życia prywatnego”. Aby jednak art. 8 mógł mieć zastosowanie, atak na reputację osoby musi osiągnąć pewien poziom i nastąpić w sposób powodujący uszczerbek dla osobistego korzystania z prawa do poszanowania życia prywatnego (zob. m.in. *Axel Springer AG przeciwko Niemcom* [WI], nr 39954/08, pkt 83, 7 lutego 2012 r.).

72. Trybunał powtarza ponadto, że każda „ingerencja władzy publicznej” w wykonywanie prawa zagwarantowanego skarżącemu na mocy ustępu 1 art. 8 będzie sprzeczna z tym przepisem, chyba że jest „przewidziana przez ustawę”, służy realizacji co najmniej jednego uzasadnionego celu, o którym mowa w ustępie 2, a ponadto jest „konieczna w społeczeństwie demokratycznym” do ich osiągnięcia (zob. m.in. *Amann*, cyt. pow., pkt 44–45 i *Craxi przeciwko Włochom (nr 2)*, nr 25337/94, pkt 58, 17 lipca 2003 r.).

(ii) Zastosowanie powyższych zasad w niniejszej sprawie

(α) Ingerencja

73. Rząd przyznał, że publiczna prezentacja nagrania rozmowy telefonicznej skarżącej stanowiła ingerencję w rozumieniu art. 8. Trybunał nie widzi powodu, by nie zgodzić się z tym stanowiskiem.

(β) Zgodność z prawem

74. Trybunał zauważa, że sądy krajowe uznały, że decyzja o ujawnieniu nagrania rozmowy skarżącej została podjęta na podstawie art. 156 § 5 Kodeksu postępowania karnego (zob. pkt 16 i 18 powyżej).

75. Trybunał zauważa ponadto, że skarżąca zakwestionowała jakość art. 156 § 5 Kodeksu postępowania karnego, który miał stanowić podstawę

prawną ingerencji. W szczególności podkreśliła, że przepis ten dotyczy głównie wglądu do akt prowadzonego postępowania przygotowawczego oraz sporządzania odpisów i fotokopii. Zakwestionowała twierdzenie Rządu, że przepis ten można rozumieć jako zapewniający stronom innym niż podejrzany lub oskarżony dostęp do informacji z prowadzonego postępowania przygotowawczego. Jednocześnie Rząd zapewnił, że podstawa prawna ingerencji była w pełni zgodna z odpowiednimi wymogami prawa (zob. pkt 59 i 65 powyżej).

76. Trybunał zauważa, że podczas gdy w istotnym dla sprawy czasie art. 156 § 5 Kodeksu postępowania karnego dotyczył głównie dostępu do akt sprawy w celu sporządzenia odpisów, stanowił on *in fine*, co następuje: „Za zgodą prokuratora akta w toku postępowania przygotowawczego mogą być w wyjątkowych wypadkach udostępnione innym osobom” (zob. pkt 37 powyżej). Prawo krajowe nie precyzowało jednak ani „wyjątkowych wypadków”, ani sposobu przyznawania dostępu innym osobom.

77. Trybunał zauważa ponadto, że jak wskazała skarżąca, dostęp do akt sprawy stanowił wyjątek od ogólnej zasady poufności postępowania przygotowawczego (zob. pkt 59 powyżej). Co więcej, przedmiotowy przepis nie przewidywał ujawnienia, na konferencji prasowej, informacji lub danych uzyskanych w toku postępowania przygotowawczego. Żadne przepisy prawa krajowego nie pozwalały osobie znajdującej się w sytuacji skarżącej – której postępowanie przygotowawcze nie dotyczyło, ale której rozmowy zostały jednak nagrane – przewidzieć, że art. 156 § 5 Kodeksu postępowania karnego może zostać przywołany w celu uzasadnienia ujawnienia rozmowy telefonicznej na konferencji prasowej (por. *Altay przeciwko Turcji* (nr 2), nr 11236/09, pkt 57, 9 kwietnia 2019 r.).

78. Trybunał uznaje zatem, że ujawnienie podczas konferencji prasowej nagrania rozmowy telefonicznej osoby, która nie była objęta postępowaniem przygotowawczym, wykraczało poza zakres uprawnień przyznanych organom ścigania na mocy wspomnianego przepisu.

79. Mając na uwadze powyższe rozważania, Trybunał nie może stwierdzić, że decyzja prokuratury o ujawnieniu nagrania rozmowy skarżącej miała jakąś podstawę prawną w prawie krajowym (por. *Craxi*, cyt. pow., pkt 82 oraz *Solska i Rybicka przeciwko Polsce*, nr 30491/17 i 31083/17, pkt 113, 20 września 2018 r., z dalszymi odniesieniami).

80. Trybunał stwierdza, że ingerencja w życie prywatne skarżącej nie była „przewidziana przez ustawę”, jak wymaga tego art. 8 ust. 2 Konwencji, a zatem doszło do naruszenia tego postanowienia.

2. Przechowywanie danych uzyskanych podczas kontroli operacyjnej

(a) Stanowiska stron

(i) Skarżąca

81. Skarżąca zakwestionowała twierdzenia Rządu, że ingerencja znajdowała oparcie w przepisach prawa i miała uzasadniony cel (zob. pkt 84 poniżej). Twierdziła, że dalsze przechowywanie zapisów jej rozmów telefonicznych, które zostały uzyskane w ramach akcji służb bezpieczeństwa, nie było konieczne i proporcjonalne.

82. Skarżąca podkreśliła, że przedmiotowy materiał nigdy nie powinien być zostać włączony do akt toczącego się postępowania karnego i nie powinien być zostać przekazany organom ścigania.

83. Podniosła również, że przedmiotowy materiał nie był poufny i z tego powodu był narażony na ryzyko przecieków prasowych, co faktycznie miało miejsce w niniejszej sprawie (zob. pkt 12–14 powyżej). Jej wniosek o zniszczenie materiału nie został rozpatrzony pozytywnie. Co więcej, Sąd Rejonowy w Warszawie, oddalając jej wniosek, utajnił uzasadnienie swojego postanowienia, więc skarżąca mogła się z nim zapoznać dopiero po uzyskaniu dostępu.

(ii) Rząd

84. Rząd przyznał, że dalsze przechowywanie materiałów uzyskanych w toku niejawnej kontroli operacyjnej i niemożność uzyskania ich zniszczenia przez skarżącą stanowiły ingerencję w jej prawa z art. 8 Konwencji. Niemniej materiał ten był przechowywany zgodnie z przepisami prawa obowiązującymi w danym czasie. Rząd stwierdził, że przedmiotowe materiały z kontroli operacyjnej zostały zebrane w ramach operacji służb bezpieczeństwa przeprowadzonej przez dwie agencje (Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Centralne Biuro Antykorupcyjne). Przechowywanie materiałów służyło uprawnionym celom, a mianowicie zapobieganiu zakłóceniom porządku i przestępczości oraz ochronie praw innych osób.

85. Co najważniejsze, Rząd podkreślił, że sama skarżąca nie była obiektem żadnej operacji służb bezpieczeństwa. Środek ten został zastosowany wobec innych osób (w tym męża skarżącej), które miały być zaangażowane w utrudnianie prowokacji. Potrzeba dalszego przechowywania przedmiotowych materiałów została oceniona przez sąd krajowy w odpowiedzi na wniosek złożony przez skarżącą na podstawie art. 238 § 5 Kodeksu postępowania karnego. Materiały dotyczące postępowania V Ds. 324/07 i V Ds. 400/07 były następnie przechowywane w Prokuraturze Okręgowej w Warszawie.

86. Rząd utrzymywał, że prokurator nie mógł zniszczyć zapisów dokonanych w ramach operacji służb bezpieczeństwa, ponieważ stały się one

następnie dowodami w sprawie karnej. Jednocześnie prokuratorzy zastosowali zabezpieczenia przed nieuprawnionym dostępem do materiałów.

87. Rząd stwierdził również, że akta niniejszej sprawy, odnoszące się do postępowań V Ds. 324/07 i V Ds. 400/07, zostały uznane za materiały niearchiwalne kategorii B, podlegające minimalnemu okresowi przechowywania wynoszącemu pięć lat od zakończenia postępowania. Pięcioletni okres przechowywania niedawno upłynął.

88. Zdaniem Rządu przechowywanie materiałów z kontroli operacyjnej nie miało nadmiernego czy nieproporcjonalnego wpływu na życie prywatne skarżącej. Skarżąca nie wykazała, że ich dalsze przechowywanie miało jakiegokolwiek poważne konsekwencje dla jej życia prywatnego. Kontynuowanie przechowywania danych nie było stosowane automatycznie ani bezterminowe. Sprawa została przeanalizowana przez sądy krajowe, które dogłębnie zbadały wniosek skarżącej o zniszczenie materiałów.

(b) Ocena Trybunału

(i) Zasady ogólne

89. Trybunał przypomina swoje orzecznictwo, zgodnie z którym środki kontroli operacyjnej oraz przechowywanie, przetwarzanie i wykorzystywanie danych osobowych zasadniczo wchodzą w zakres pojęcia życia prywatnego dla celów art. 8 Konwencji (zob. *Leander przeciwko Szwecji*, 26 marca 1987 r., pkt 48, Seria A nr 116 i *Zoltán Varga przeciwko Słowacji*, nr 58361/12 i 2 inne, pkt 144, 20 lipca 2021 r.). Ponadto wskazuje, że przechowywanie przez organ publiczny informacji dotyczących życia prywatnego jednostki stanowi ingerencję w rozumieniu art. 8. Na to ustalenie nie ma wpływu późniejsze wykorzystanie przechowywanych informacji (zob. *Amann*, cyt. pow., pkt 69).

90. Jak już stwierdzono powyżej, jakakolwiek ingerencja w prawa jednostki wynikające z art. 8 może być uzasadniona w myśl art. 8 ust. 2 tylko wtedy, gdy jest przewidziana przez ustawę, służy realizacji co najmniej jednego uprawnionego celu, do którego odnosi się ten ustęp i jest konieczna w społeczeństwie demokratycznym do osiągnięcia takiego celu (zob. pkt 72 powyżej oraz m.in. *Zoltán Varga*, cyt. pow., pkt 150).

91. W odniesieniu do kryterium przypadku „przewidzianego przez ustawę” Trybunał powtarza swoje utrwalone orzecznictwo, zgodnie z którym kryterium to nie tylko oznacza, że dany środek powinien mieć pewną podstawę w prawie krajowym, lecz także odnosi się do jakości tego prawa, co oznacza, że przepis prawa powinien być dostępny dla zainteresowanej osoby i przewidywalny co do jego konsekwencji. W kontekście m.in. przechowywania danych osobowych niezbędne jest posiadanie jasnych, szczegółowych zasad regulujących minimalne zabezpieczenia dotyczące, między innymi, czasu trwania, przechowywania, wykorzystywania, dostępu osób trzecich, procedur zachowania integralności i poufności danych oraz

procedur ich niszczenia (zob. np. *S. i Marper przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* [WI], nr 30562/04 i 30566/04, pkt 99, ETPC 2008, z dalszymi odniesieniami oraz *Zoltán Varga*, cyt. pow., pkt 164–172).

(ii) Zastosowanie powyższych zasad w niniejszej sprawie

(α) Ingerencja

92. Strony zgodziły się, że doszło do ingerencji w prawo skarżącej do poszanowania jej życia prywatnego z powodu przechowywania materiałów uzyskanych w wyniku tajnej kontroli operacyjnej. Trybunał nie widzi powodu, by nie zgodzić się z tym stanowiskiem.

(β) Czy ingerencja była uzasadniona

93. Trybunał zauważa, że materiały z kontroli operacyjnej dotyczące skarżącej w niniejszej sprawie zostały zebrane w trakcie operacji służb bezpieczeństwa. Środek ten został zastosowany wobec innych osób i, jak stwierdził Rząd i potwierdziły organy krajowe, sama skarżąca nie była obiektem tej operacji (zob. pkt 85 powyżej). Niemniej władze uzyskały materiały jej dotyczące. Oprócz nagrania odtworzonego podczas konferencji prasowej (zob. pkt 10 powyżej), uzyskały one również stenogramy innych rozmów telefonicznych, które przeprowadziła z mężem i synem (zob. pkt 25 powyżej).

94. Trybunał zauważa ponadto, że materiał ten nie został zniszczony, lecz był przechowywany i został włączony do akt postępowania przygotowawczego. Skarżąca kilkakrotnie wnosiła o zniszczenie tych materiałów. Początkowo poinformowano ją, że stenogramy stały się materiałem procesowym i dlatego nie mogą zostać zniszczone (zob. pkt 26 powyżej). Następnie władze odmówiły rozpatrzenia jej wniosku, ponieważ po nowelizacji Kodeksu postępowania karnego istniały rozbieżności w interpretacji odpowiednich przepisów dotyczących niszczenia materiałów z niejawnych kontroli operacyjnych (zob. pkt 29 powyżej). Chociaż wniosek skarżącej został ostatecznie skutecznie złożony do Sądu Rejonowego w Warszawie, został on oddalony na tej podstawie, że art. 238 §§ 4 i 5 Kodeksu postępowania karnego nie mógł mieć zastosowania w sprawie skarżącej (zob. pkt 32 powyżej). Orzeczenie Sądu Rejonowego w Warszawie nie może jednak zostać poddane ocenie, ponieważ uzasadnienie zostało utajnione i nie zostało ujawnione ani Trybunałowi, ani skarżącej (por. *Zoltán Varga*, cyt. pow., pkt 167 oraz *Haščák przeciwko Słowacji*, nr 58359/12, pkt 96, 23 czerwca 2022 r.).

95. Ponadto, zgodnie z informacjami posiadanymi przez Trybunał w dniu wydania niniejszego wyroku, wygląda na to, że akta sprawy zawierające stenogramy rozmów skarżącej nagranych w 2007 r. są nadal przechowywane w Prokuraturze Okręgowej w Warszawie. W związku z tym wątpliwe jest, czy odpowiednie przepisy prawa, mające zastosowanie w istotnym dla

sprawy czasie, przewidywały wystarczające zabezpieczenia w celu ochrony osób znajdujących się w sytuacji skarżącej, które same nie były objęte operacją służb bezpieczeństwa, ale których rozmowy zostały jednak przechwycone (zob. *mutatis mutandis*, *Vasil Vasilev przeciwko Bułgarii*, nr 7610/15, pkt 93, 16 listopada 2021 r.).

96. Trybunał stwierdza zatem, że brak wystarczającej jasności ram prawnych w czasie wydarzeń w niniejszej sprawie oraz brak gwarancji proceduralnych odnoszących się konkretnie do zniszczenia korespondencji skarżącej oznaczają, że ingerencja w prawa skarżącej z art. 8 Konwencji nie była „przewidziana przez ustawę”. W związku z powyższym doszło do naruszenia ww. postanowienia.

97. W świetle powyższego wniosku nie ma potrzeby dokonywania oceny, czy ingerencja spełniała pozostałe wymogi art. 8 ust. 2 Konwencji (zob. *Amann*, cyt. pow., pkt 63).

III. ZARZUCANE NARUSZENIE ART. 13 KONWENCJI

98. Skarżąca zarzuciła również, że w odniesieniu do jej zarzutu dotyczącego art. 8, odnoszącego się do przechowywania materiałów zabezpieczonych podczas tajnej kontroli operacyjnej, nie przysługiwał jej skuteczny środek odwoławczy w rozumieniu art. 13 Konwencji, który brzmi następująco:

„Każdy, kogo prawa i wolności zawarte w niniejszej Konwencji zostały naruszone, ma prawo do skutecznego środka odwoławczego do właściwego organu państwowego także wówczas, gdy naruszenia dokonały osoby wykonujące swoje funkcje urzędowe”.

99. Rząd zakwestionował to twierdzenie. Podniósł, że skarżąca została poinformowana przez prokuraturę o zmianach w Kodeksie postępowania karnego, które wprowadziły możliwość zwrócenia się do sądu o zezwolenie na zniszczenie materiałów uzyskanych w ramach niejawnej kontroli operacyjnej (art. 238 § 5). Skarżąca skorzystała z tego środka odwoławczego i złożyła wniosek, który został oddalony po dogłębnym zbadaniu (zob. pkt 32 powyżej).

100. Skarżąca twierdziła, że przedmiotowy środek nie był „skuteczny” w rozumieniu art. 13 Konwencji.

101. Trybunał zauważa, że przedmiot zarzutu skarżącej na podstawie art. 13 pokrywa się z kwestiami, które zostały już zbadane powyżej na podstawie art. 8 Konwencji. Uwzględniając powyższy wniosek (zob. pkt 96 powyżej), Trybunał uznaje za zbędne badanie tych kwestii również w świetle art. 13 Konwencji (zob. *Copland przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, nr 62617/00, pkt 51, ETPC 2007-I).

IV. ZASTOSOWANIE ART. 41 KONWENCJI

102. Artykuł 41 Konwencji stanowi:

„Jeżeli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeżeli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi taka potrzeba, o przyznaniu słusznego zadośćuczynienia pokrzywdzonej stronie”.

A. Szkoda

103. Skarżąca żądała kwoty 5 000 euro (EUR) tytułem zadośćuczynienia za szkodę niemajątkową.

104. Rząd zakwestionował to żądanie.

105. Trybunał przyznaje skarżącej kwotę 5 000 EUR tytułem zadośćuczynienia za szkodę niemajątkową powiększoną o podatek należny od tej kwoty.

B. Koszty i wydatki

106. Skarżąca domagała się również kwoty 500 EUR tytułem zwrotu wydatków związanych z kosztami administracyjnymi, takimi jak opłaty pocztowe, opłaty za kopie, tłumaczenia, faksy i rozmowy telefoniczne.

107. Rząd zakwestionował to roszczenie, wskazując, że skarżąca nie przedstawiła żadnych dokumentów na jego poparcie.

108. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału skarżącemu przysługuje prawo do zwrotu kosztów i wydatków tylko wówczas, gdy wykazał, że zostały one rzeczywiście i koniecznie poniesione oraz że są uzasadnione co do kwoty. Trybunał zauważa ponadto, że Reguła 60 §§ 2 i 3 Regulaminu Trybunału wymaga, aby skarżący przedstawił szczegółowe dane co do wszystkich roszczeń, wraz z wszelkimi odpowiednimi dokumentami potwierdzającymi, pod rygorem odrzucenia roszczeń przez Trybunał w całości lub w części. W niniejszej sprawie, biorąc pod uwagę, że skarżąca nie przedstawiła żadnych dokumentów na poparcie swojego roszczenia, Trybunał postanawia odrzucić je w całości (zob. *Paksas przeciwko Litwie* [WI], nr 34932/04, pkt 122, ETPC 2011 (fragmenty)).

Z TYCH WZGLĘDÓW TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *uznaje* skargę za dopuszczalną;
2. *stwierdza*, że doszło do naruszenia art. 8 Konwencji w związku z ujawnieniem rozmowy telefonicznej skarżącej;

WYROK W SPRAWIE KACZMAREK PRZECIWKO POLSCE

3. *stwierdza*, że doszło do naruszenia art. 8 Konwencji w związku z przechowywaniem danych uzyskanych podczas tajnej inwigilacji;
4. *stwierdza*, że nie ma potrzeby badania skargi odnośnie do art. 13 Konwencji;
5. *stwierdza*
 - (a) że pozwane państwo winno uiścić na rzecz skarżącej, w terminie trzech miesięcy od daty, w której niniejszy wyrok stanie się ostateczny zgodnie z art. 44 ust. 2 Konwencji, kwotę 5 000 EUR (pięć tysięcy euro), przeliczoną na walutę pozwanego państwa według kursu obowiązującego w dniu płatności, tytułem zadośćuczynienia za szkodę niemajątkową;
 - (b) że, od upływu wyżej wskazanego terminu trzech miesięcy aż do momentu uregulowania należności, płatne będą odsetki zwykłe od określonej powyżej kwoty, naliczone według stopy równej marginalnej stopie procentowej Europejskiego Banku Centralnego obowiązującej w tym okresie, powiększonej o trzy punkty procentowe;
6. *oddala* pozostałą część żądania skarżącej o słuszne zadośćuczynienie.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie w dniu 22 lutego 2024 r., zgodnie z Regulą 77 §§ 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Ilse Freiwirth
Kancierz

Marko Bošnjak
Przewodniczący